

پایان یادداشت مقابله کتاب در دهه (چندم؟) از شهر الله الاصب سال ۵۸۶، ظرائفی که کاتب در کتابت نسخه به کار برده در خور مطالعه دقیق است و می‌توان بخشی از سیر تحول خط نسخ و سبک رسم الخط قرن ششم را از آن استخراج نمود، سرلوح لاجورد و طلائی که در آغاز هر دو جزء اول امضای مطالعه کتاب توسط مکی بن محمد بن شمس الدین از سلاله شهید محمد بن مکی قدس سره مشهود است، این امضا روی برگ ۱۹ از جزء دوم نیز تکرار شده است، پایان جزء اول یادداشت دیگری است از جعفر بن شیخ عبدعلی قرشی در سال ۱۲۳۳ در مشهد مقدس غروی، نیز یادداشت مطالعه محمد قرشی آل شیخ عبدعلی آل شیخ علی بن مسعود با تصریح به این که یادداشت تاریخ دار قبل را برادر کوچکش نگاشته است، روی برگ ۸۷ عبدالعلی میرزا (معمد الدوله) حاشیه‌ای زده بر نقل زجاجی «العمری لقد کذب الزاعمون xx بأن القلوب تجانی القلوبا / فلو کان حقاً کما یزعمون xx لما کان یشکو محب حبیباً» و گفته: «و قریب من هذا المعنی ما قبل بالفارسیة: غلط است آنکه گفته که بدل ره است دل را xx دل من ز غصه خون شد دل تو خبر ندارد. حرره معتمد الدوله [...] متخلص] عبدی»، مصحح، در آغاز نسخه نیز چند یادداشت تاریخی جالب وجود دارد: ۱- یادداشت فرهاد میرزا بدین عبارت: «هو، این کتاب امالی زجاج را حضرت؟ مستطاب اعتضاد السلطنة وزیر علوم دام اقبال العالی بمن تعارف کرده‌اند. و کان ذلك فی یوم الاثین خمسة ایام خلون من شهر ذی الحجة الحرام سنه ۱۲۸۹ هجری، و انا العبد العاصی فرهاد بن ولیمهد طاب ثراه فی دارالخلافه طهران صانها الله عن الحدیثان، جزء اول در صفحه ۶۹ تمام شده که تاریخ کتابت کاتب سنه ۵۸۴ هجری است. ۲- ذیل یادداشت سابق چنین آمده: «این خط از مرحوم پدر ستوده سیر و الاکهر بزرگوارم طاب ثراه و اسکنه فی بجایب الجنان مرحوم میروور معتمد الدوله فرهاد میرزا ابن الولیعهد الاعظم اعلی الله مقامهما می‌باشد، و انا العبد عبدالعلی المتخلص به عبدی الملقب بمعتمد الدوله. ۳- معتمد الدوله ذیل آن مجدداً نگاشته: «۷۲۷ هفتصد و بیست و هفت سال است که این کتاب را نوشته‌اند و چقدر خوش نوشته شده و در آن زمان خط به این صحتی و امتیاز و قاعده خیلی غرابت دارد، عبدالعلی». ۴- «جناب محمود خان ملک الشعراء و سلطان البلغاء و النظراء ابن محمد حسین خان عندلیب ملک الشعراء ابن فتحعلی خان صبا ملک الشعراء ابن فتحعلی خان صبا ملک الشعراء کاشانی در شب یکشنبه ۱۳ رجب ۱۳۱۱، ۲۹ درجه جدی ر طهران بعرض اسهال برحمت ایزدی پیوست. هیهات لا یأتی الزمان بمثله xx ان الزمان بمثله لبخیل. اللهم اغفره بفضلک و سعة رحمتک بحق محمد و علی و عترتها الطاهیرین صلوات الله علیهم اجمعین آمین آمین». ۵- «بسمه تعالی قد من الله علی الاحقر ریحان الله بن جعفر الموسوی بانتقال هذا الکتاب العتیق المعتر الذی هو من النفایس الثمینه فی ربیع الاول سنه ۱۳۲۴» سپس مهر بیضوی وی با سجع «العبد ریحان الله

درون زرشکی، ۲ گگ (۴۴۱-۴۴۲)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸x۲۷سم [میراث شهاب: ۴۲-۱۶۰] تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۵۵/۴۱
بخشی از امالی از دشتکی؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن نعمت طبسی، تا: ۱۰۹۱ق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج حنایی ضربی و مقوایی، ۵ص (۳۳۶-۳۳۷)، ۲۵ سطر [سن: ف: ۲-۱۹۳] تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۲۴۹ و ۲۵۵۲-ف
خط: نستعلیق، کا: عبدالرحیم بن سعدالله خان حیدرآبادی، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ زرکوب مقوایی درون قهوه‌ای و روپوش دار، ۲۰۱ گگ، ۲۵ سطر (۱۵x۲۵)، اندازه: ۱۸x۹سم [ف: ۱۷-۲۱۷] و [فیلم‌ها: ۱-۲۸۶]

● الامالی فی النحو = الاخبار و الفوائد / نحو / عربی
al-amālī fī-n nahw = al-axbār wa-l fawāyid

زجاجی، عبدالرحمن بن اسحاق، ۳۳۷ قمری
zajjājī, 'abd-or-rahmān ebn-e eshāq (- 949)

آغاز: جزء اول: حدیثنا ابوالقاسم ... قال حدیثنا ابوجعفر محمد بن رستم الطبری ... عن ابی الاسود الدؤلی او قال: عن عدی عن ابی ... عن ابیه قال: دخلت علی امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب علیه السلام فرأیته مطرقاً مفکراً فقلت: فیم تفکر یا امیرالمؤمنین؟ قال: انی سمعت یلذکم هذا لحناً ...
جزء دوم: اخبرنا ابوالقاسم ... حدیثنا اسمعیل الوراق قال: حدیثنا ابرهیم بن محمد البصری بمکه ... اطعموا الطعام و افشوا السلام ... نسخه چاپ مصر: قال ابوالقاسم عبدالرحمن بن اسحاق الزجاجی رحمه الله اخبرنا ابوعبدالله القاسم ... فی قول الله عزوجل ان ابراهیم کان امة قانتاً ...
انجام: جزء اول: و الذی افاده الریاشی من المازنی النصف الاول فانه مقایسة النحو.
جزء دوم: لسانی یقول ... افعل و قلبی یرید و لا اعمل و اعرفه. نسخه چاپ مصر: فقال له بسئت الدار هذه الدار فی کانون الثانی. چاپ: تحقیق عبدالسلام هارون، القاهرة، المؤسسة العربیة الحدیثة، الطبعة الاولى، ۱۳۸۳ق، ۳۲۱ص.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۵۸۹

آغاز و انجام: برابر

کامل و بسیار نفیس، و آنچه در مصر با شرح احمد بن امین شقیطی در سال ۱۳۲۴ق چاپ شده کمتر از یک چهارم نسخه فعلی است و شاید منتخبی از امالی باشد (بهتر بود آقای اشکوری فهرستنگار محترم به جای پرداختن به حواشی این نسخه مهم، توضیح بیشتری در مورد این متن می‌آورد و دقیق‌تر کتاب را معرفی می‌کرد)؛ خط: نسخ معرب، کا: نصر بن محمد بن هبة الله بن حسن معروف به ابن ابی الشوک بزاز، تا: اواخر سال ۵۸۴ (پایان جزء اول) و اوایل جمادی الثانی ۵۸۶ (پایان کتاب)؛ در

فهرستگان: نسخه‌های خطی ایران (فنا)، جلد چهارم، به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان

DIA 276241

اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۰/۲۰۱۲